

"EDINOST"

izhaja po trikrat na teden v šestih izdankih ob **torkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vsa leta . . . 12.— . . . 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se račune po tarifu v petita; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravištvu** ulica Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprište reklama cije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„P edinosti je moč“.

Železniško vprašanje in naši tržaški odnošaji.*)

II.

Nehoté smo se zakasnilo za nekoliko dni z drugim člankom, ki bôdi posvečen političnim izvajanjem g. viteza Stalitz a, tega spoštovanega zastopnika trgovinske in obrtne zbornice tržaške, v njega govoru o železniškem vprašanju tržaškem. Sililo nam je namreč pod roko drugo gradivo in tako se še-le danes zopet povračamo k g. vitezu Stalitzu.

Res, trdna mora biti vera gosp. Stalitz a v svoje nazore gledé na vprašanje spojenja Trsta z monarhijo po železniškem tiru, in globoko mora biti njegovo prepričanje, da le železnica preko Tur se svojim podaljšanjem na jug čez Predel more postati taka primerna zveza, ki bi odgovarjala toliko koristim Trsta na jedni, in ukupne monarhije na drugi strani. Da trdni morajo biti nazeri g. Stalitz a o tem važnem vprašanju, da se je v borbi za te svoje nazore, rekli bi, mladeniškim navdušenjem odločil za veliko žrtev: da je na odličnem mestu, pred izvoljenci naroda, pred vsem svetom, priznal brez ovinkov, kar sicer dosledno taje on in njega somišljeniki! In ne le pripoznal je gospod Stalitz vse to, kar dosledno trdimo mi in kar istotako dosledno taje on in njega tržaški somišljeniki, ampak vso svojo obrambo predelske železnice je še posebno opri na političke argumente, ki so bili od nekaj — naši! Gospod vitez Stalitz je zasadi svoj nož v meso lastne stranke, in sicer, po naši sodbi, na najbolj občutljivejem mestu. Porušil je in slovesno zatajil tisto taktiko potajevanja sicer poznanega zla v javnem in političnem življenju tržaškem. Gospod Stalitz je desavoniral zatrdila svoje lastne stranke, desavoniral je opetovana zatrdila g. grofa Frana Coroninija in pritrdil je temu, kar trdimo mi. To je bila prava kapitulacija pred nami. Gosp. Stalitz

*) Glej št. 41. večerno izdanje od minole sobote, Ur.

PODLISTEK.

12

Slučaj.

Novela; hrvatski spisal Jenio Sisolski.

Prev. M. C.—i.

(Dalje).

— Marija, jelite, da ste dobra? Oh, oprostite mi, siromaku! Marija, gospodičina, vi ne znate, kaj je bôl, vi ne veste, kako me peče v srcu. Da, da, vedno mislim na vas, vedno sanjam o vas. Čujte me, Marija, meni je srce prepolno, jaz vam moram povedati . . . da, jaz trpim silno . . . Da, dobra, dobra ste vi . . . Marija, pogledite na-me, usmilite se onega, ki vas toliko . . .

— O mati! — zaječala je devica, zakrivši si lice z rokami.

— Gospodičina, ali se bojite mene?

Marija je uprla vame svoje črne in sijajne oči. Zaglobila sva se globoko v dušo jeden drugemu. Duši sti se mama stopili in sporazumeli. Velike solze so zasijale na njenih velikih trepalnicah, prebledela je in tresla se je na vsem životu. Komaj da je dihala. Tudi meni je razganjalo prsi. Nasmehnila se mi je sladko in zaupljivo.

— Marija, zakaj jokate? rekel sem tihim glasom.

— Ne, jaz ne jokam. . . .

nam je napravil veliko uslugo in mu tu, na javnem mestu, izrekamo zahvalo na tej uslugi. Odslej, kadar-koli nam bodo hoteli — vitez Stalitz in somišljeniki podtikati ovađstvo in sumničenja, sklicevali se bomo lahko na govor vit. Stalitz a v seji poslanske zbornice avstrijske dne 17. marca 1896., v oni seji, ko so razpravljali o vprašanju druge železniške zveze Trsta z avstrijsko monarhijo.

Sedaj pa — in medias res. Gospod vitez Stalitz je zagovarjal železnico čez Predel, oziroma čez Ture, tudi s političskimi razlogi. Z ozirom na dejstvo, da se večina mestnega zastopa tržaškega, oziroma nje mati, stranka progressova, poteza za loško železnico, rekel je rečeni zastopnik med drugim: „Kakor znano, zapisala je progressova stranka kakor geslo na svoj prapor dosežanje idejalnih ciljev, kar je sicer razvidno že iz gori rečenega. (Čujte!) Nočem tu zasledovati pobilje, česa je pravo za pravo razumeti pri tem, toda konstatovati bi hotel le, da se mora iz okolnosti, da se progressova stranka poteza za načrt divaško-loške železnice, mora sklepati logičsko, da bi ta železnica ne ugajala našim, ampak nje prizadevanjem idejalnih ciljev; s čemer je zajedno pojašnjenja resnična vrednost te železnice za trgovinske in gospodarske koristi Trsta, na tak način, da si niti ni želeli večje jasnosti in določnosti.“

Treba, da dobro premostimo to izjavo Stalitzovo.

Tudi mi govorimo vedno in vedno in dosledno o pogubnih „idejalih“ iste progressove stranke, a do sedaj smo čuli še vsakokrat od somišljenikov g. viteza Stalitz a, da le ovajamo in sumničimo. Sedaj pa se je oglašil g. vitez Stalitz sam, da pobije zagovornike loške železnice, posebno skliceva se na „idejalne cilje“ progressove stranke. Žal le, in skoro bi se malo jezili na spoštovanega zastopnika trgovinske in obrtne zbornice tržaške radi njega izjave, da noče zasledovati natančneje, česa da je pravo za

— Čujte me mili angelj, čujte me, usmilite se moje bôli. . . .

— Ah, ne ne. . . .

— Marija, vi ne veste, kaj je ljubezen. . . .

— Ljubezen! . . .

— Da, ono sveto čutstvo, ki plamti v mojem srcu. Marija, ne dopustite, da poginem revno, Marija, jaz vas ljubim! vskliknil sem ter objel z roko nje nežno telo.

Naslonila mi je glavo na rame. Pozabil sem na vesoljni svet; nebasa so se odpirala moji duši. Ko je privzdignila glavo, pogledala me je milo, vzdahnila toplo; ustnici so se jej oblili rdečico ter zbrali v rajski nasmeh.

— Marija, kaj ne da me ljubite?

— Da, da, ljubim. . . .

— Marija, ti si moja nebasa, ti si mi vse na tem svetu. Ti me torej ljubiš? Ah, izreči še enkrat to sladko besedo!

— Da, ljubim . . . prvi pogledi na parniku . . . da ljubim, vzdihala je premila devotka.

— Marija, ti si moja!

— Da, . . . tvoja, stresla se je, in sklonila v moj naročaj. Bila je bleđa kakor nadgrobni kamen, a na nje bledem licu migljala je svet zahajajočega solnca.

Marija je vzdahnila teško, a solnce se je

pravo razumeti pod temi „idejalnimi cilji“. To ni lepo od g. viteza Stalitz a! Ako so ti „cilji“ nevarni za avstrijsko javnost in avstrijski interes — bodisi gmotni ali pa moralni —, in nevarni morajo biti, sicer bi se gosp. Stalitz ne skliceval nanje ob toli važnem vprašanju: potem bi bila sveta dolžnost ravno gosp. vitezu Stalitz u in njega somišljenikom — ako je res, da so le-ti gospodje poklicani čuvarji avstrijske misli in avstrijske koristi v Trstu —, da se prav temeljito bavijo s temi „idejalnimi cilji“ in da opozore na morebitno nevarnost vse merodavne činitelje. A gospod vitez Stalitz je hotel nekaj, kar ni bilo mogoče: navajati je hotel te „idejalne cilje“ kakor krepak argument za predelsko in proti loški železnici, zajedno pa se je hotel gibčno izogniti vsa kemu pobiljenu pojašnjenju o teh ciljih. To prizadevanje gosp. Stalitz a je bilo seveda nezmislno in zato tudi nemogoče, kajti, ako hočem, da argument velja, moram tudi poskrbeti, da bode isti popolnoma jase na vse strani. In tako se je zgodilo tudi vitezu Stalitz u, da je slednjič vendar-le razkril, kar je hotel prikrivati.

Gosp. Stalitz in družba hočejo veljati avstrijskimi patrijoti in hočejo tudi, da so koristi Trsta, kakor jih razumevajo oni, identični s koristmi avstrijske države. Ako je torej govoril g. Stalitz, da bi loška železnica ustrezala njih (to je: progressovim) koristim, in ne „našim“ (to je: avstrijskim) koristim, potem je pripoznal, da je dijamentralno nasprotje med progressovimi cilji in avstrijsko koristjo, da so torej izvestni „idejali“ nezdružljivi z avstrijsko mislijo!!!

To je jasno. Na tem železnologiškem izvajanju se ne da ničesar sukati in preobračati. G. poslanec je pripoznal, da izvestni krogi tržaški goje izvestne „idejale“, ki se nikakor ne strinjajo z udanostjo do te države; ali drugače povedano:

skrilo za goli breg. Obvladalo me je silovito čutstvo. Pal sem na kolena, prijel nje mehko ročico, omočil isto vročimi solzami in pritisnil jo na svoje srce.

Tu pred tem bitjem pozabil sem na posvetno ničnost ter sanjal o čarobni bodočnosti. Vsporejal sem prazno in pusto prošlost z blaženimi dnevi bodočimi. Mojemu duhu se je predstavil odprti raj, vtonil sem v morje slasti. Ne, kupe tolike blaženosti ni možno izpiti v kratkem teku našega življenja! . . .

Sanjal sem, opojen sanjal! . . .

Marija, igraje se z mojimi lasmi, vzbudila se je iz sladke pozabljenosti.

— Marija, ti me torej ljubiš?

— Da, ljubim, zajecjala je ona.

— Kolike mi sreče! . . . Hvala, ti hvala oboževana deva! Ti ne veš, kakov je to lek moji bolni duši. Marija, ljubi me, ljubi me! Pred nekoliko tedni videl sem te v resnici, toda že več let zibala se je tvoja uzor-slika pred mojimi očmi.

Marija, najini duši, sti jedna in ista iskra. Mnogokrat sem sanjal o tebi, da, v sanjah sem te videl in poljubljal. Marija moje srce te je iskalo povsodi, vedel sem, da si nekje, da me pričakuješ. Marija, sedaj sem te našel, da te več ne izgubim!

(Dalje prihodnjič.)

g. Stalitz je priznal, da ni še umrla laška irredenta na Primorskem. Gosp. vitez Stalitz se je sicer bal poklicati otroka po njega pravem imenu, toda po njegovi izjavi misli je vendar vsakdo prav na istega paglavca, na kojega kažemo vedno tudi mi — v veliko nevoljo g. Stalitz in družbe. A vendar smemo vprašati: ali res le sumničimo, ali smo res le ovaduh in denuncijanti, kadar opozarjamo javno na to, kar je, in kar je slednjič, ob potrebi izdatnih argumentov, pripoznal tudi g. vitez Stalitz?!

Na kratko: gospod vitez Stalitz je priznal, da je v Trstu in v Primorju krogov, kojih srca niso v Avstriji; gosp. Stalitz je pripoznal, da je tu ljudij, ki se smatrajo „neodrešeni“. G. Stalitz je pridvignil pogrinjalo, kojim hote pokrivati te ljudi taki možje, ki so sami za-se dobri patrijotje, ali do skrajnosti neprevidni politiki ter polni predsodkov vsled svoje jednostranske politiške vzgoje. Gosp. Stalitz je celó ob toli važnem vprašanju, kakor je vprašanje zveze Trsta z notranjimi deželami, oprl svoje nazore na nasprotje med „idealnimi cilji“ teh ljudi in življenjskimi interesi vsenkupne monarhije. Saj je bil zatrdil slovesno, da on noče medpokrajinske železnice, ampak svetovne železnice, ki bi služila svetovni trgovini vsenkupne države!

Na tem pripoznanju smemo biti res hvaležni vitezu Stalitzu, kajti z istim nam je dana podlaga za pravo sodbo o postopanju iste Stalitzeve stranke v — Trstu! Res, daleč je Trst od Dunaja!

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 10. aprila 1896.

Grof Fran Coronini v avdijenciji. Nj. Vel. cesar vsprejel je minoli četrtek deželnega glavarja gorško-gradišanskega, grofa Frana Coroninija v avdijenciji. Nekateri sodijo, da je to popotovanje deželnega glavarja Coroninija v zvezi z železniškim vprašanjem Gorške-Gradišanske.

Knez Ferdinand na potovanju. Iz Carjagrada pojde knez Ferdinand v Petrograd in iz Petrograda v — Pariz, prav v zmislu sedanjega evropskega položaja. Še le na povratku iz Pariza potoval bode po Nemčiji. Začetkom maja se povrne iz Ebenthala na Bolgarsko. V Sredcu mu hočejo baje prirediti slovesen vsprejem.

Zopet zmaga antisemitov. V Solnogradu so se vršile te dni dopolnilne občinske volitve za II. razred. Zmagali so sijajno antisemitski kandidati na vsej črti.

Obnovljenje pogodbe z Ogersko. „Pol. Correspondenz“ javlja veselih nad, da ni res, kar so zatrjali pesimistiški viri — da so namreč dosedanja pogajanja med obojestranskimi ministri ostala brez pozitivnega vpeha —, ampak so ali že rešena ali se bližajo povoljni rešitvi vsa vprašanja, izvzemši vprašanje kvote in pa bančno vprašanje.

Toda po našem menjenju sti banka in obojestranski prispevek jako važni zadevi v obnovljenju pogodbe. Tako razumejo stvar na Ogerskem, kjer napenjajo skrajne sile, da se vprašanje prispevkov za ukupne stvari reši povoljno za Madjare. Zlasti vladna stranka pritiska grozno na ministerskega predsednika Banffyja z namenom, da bi le-ta tem izdatneje pritiskal na avstrijsko vladu. Celo z odpadom jednega dela vladne stranke mu prete. Mi seveda smo tega menenja, da bi morali govoriti le o sreči, ako razpade ta hinavska in nelojalna stranka, ki se na jedno stran imenuje vladno, ter podpirateljico svetovalcev krone, na drugi strani pa ne le mirno dopušča, ampak še neti in povspešuje divjo agitacijo proti ukupni monarhiji in dinastiji, koja agitacijo tirajo o belem dnevu, brez strahu in srama dediči politiške ostaline pok. revolucionarca Košuta. Take stranke ne bi bilo škoda, in res pravi greh bi bil, da bi morala tostranska polovica še nadalje krvaveti iz ozirov do take stranke.

Ali bode naš parlament, ki ima prvo besedo o kvoti, toli odločen in samozavesten, da dá ogerski vladni stranki jasen in odločen odgovor, da njemu je skrbeti za koristi tostranske polovice, ne pa za obstanek vladne stranke na Ogerskem in za gospodstvo židovskega liberalizma. Tudi ločenja v gospodarskem pogledu se nam ni bati. Ako bi bila naša carinarska politika le avstrijska, potem bi se lažje čuvali pred ogersko

konkurencijo. Zlasti na Balkanu bi uživali mnogo več simpatij in bi se otvarjala vrata naši trgovini, ako nam ne bi trebalo jemati ozira na poznano ogersko čutstvovanje. Našemu parlamentu ne treba se torej plašiti ogerskega ropotanja, ampak neizprosno naj bode v varovanju naših koristi.

Propadanje Madjarov. Omenili smo bili že neke brošure ministerijalnega svetnika Beksicsa, v koji le-ta ugiblje in ugiblje, kako bi bilo pomoči madjarstvu, koje po svoji lastni vrednosti ni zmožno za asimilovanje drugih narodnosti. Iz te brošure bilo bi še navesti: Kmetje božajo, izseljevanje se množi. Socijalizem nastopa vedno drzніше na Ogerskem. Madjari se morejo vzdržati le s pomočjo drugih narodnosti. Nekdaj so se pač močno množili Madjari, a sedaj je temu drugače. Mimo tega je umrljivost otrok jako velika. Po zadnjem ljudskem štetju se je število Madjarov zmanjšalo v 25 komitatih. Velik nedostatek na Ogerskem da je veleposestvo. 63% vse zemlje pripada veleposestvu. Beksics svetuje veleposestvu, naj svoja posestva v notranjem razdeli med kmete in naj se zadovolji s posestvi ob periferiji. Ako ne stori tega iz patrijotizma, zgoditi se bode moralo nasilno. Posestva cerkve mora država potegniti nase, posestva veleposestva se morajo razdeliti, ker tako zahteva „patrijotizem“; le to, kar imajo Židje — in ti imajo mnogo —, mora ostati nedotaknjeno. Na vse zadnje ima tudi prav, ta ljubi ministerijalni svetnik Beksics: kdo bi med ogerskimi Židi iskal patrijotizma in požrtvovalnosti? Ali lepa je vendarle ta: vsi naj bi žrtvovali za rešenje socijalnega in kmečkega vprašanja, le oni ne, ki so se svojimi gospodarskimi načeli po največi meri zakrivili socijalno bedo in propadanje kmečkega stanu! To je značilno za vprašanje: ali je opravičen, ali ni opravičen antisemitizem?!

Številke govore! Šolski list „Školništvo“ poroča po oficijelnih podatkih deželnega šolskega sveta gališkega, da je v deželi gališki 4 milijone analfabetov (ljudij, ki ne znajo ne pisati, ne čitati); 2000 šol je zaprtih radi pomanjkanja učiteljev, a 1000 učiteljev je takih, ki niso usposobljeni. Koncem leta 1895 je bilo v Galiciji 744000 otrok, povsem godnih za šolo — brez pouka. Ali je petem čudno ob takem groznem zanemarjenju, da je Galicija na toli nizki stopinji javnega izobraženja, da propada gospodarstvo in da vsled tega vse sili iz dežele? A možje, ki se morejo ponasati toli žalostnimi vspehi svojega voditeljstva v lastni ožji domovini, ti možje imajo važno besedo v zbornici na Dunaju, toli važno, da sumničijo nelojalnosti vsakogar, komur ne ugajajo — gališke razmere! Tista slavna poljska zlahta, ki dopušča, da stotisoči otrok rasejo brez pouka, v jamstvo, da še nekoliko let desetletij ne izumre rod analfabetov, tista zlahta, ki je po velikem delu kriva, da se gališki kmet mora umikati se svojega doma „izvoljenemu“ ljudstvu, tista zlahta nastopajo na Dunaju, kakor patentirani patrijotje, veliki narodni ekonomski, osrečevalci ljudstva in zaščitniki javne blaginje. O da, številke o ljudskem šolstvu v Galiciji govore jako — žalosten govor!

„Nemci“ v Čeških Toplicah proti „Sokolom“. Češka sokolska društva namerujejo prirediti o Binkošti v Čeških Toplicah veliko telovadbo in shod čeških „Sokolov“. Čim so doznali „Nemci“ v Čeških Toplicah o tej nameri, uložili so potom ravnatelj tamošnjih nemških društev na občinski zastop ugovor, glasom katerega svečano protestujejo proti shodu čeških Sokolov v Toplicah. V protestu je naglašeno, da bi namerovani shod čeških društev spravi v resnobno pogibelj „nemški značaj“ mesta. Res slaboten mora biti ta nemški značaj, ako ga spravi v veliko nevarnost samo prisotnost par tisoč čeških telovadcev!

Italija v Afriki. Zasebna poročila, došla iz Masave v Rim, zatrjujejo, da so sprednje straže umikajoče se Menelikove vojske dosepele že v Antalo, to je kakih 30 kilometrov južno Makalè. Ta vest da je zopet oživela upadli pogum „bojažljivih“ Italijanov, kajti isti sodijo, da jim bode sedaj opraviti le z onimi ras, ki so še s svojimi četami v kraljestvu Tigrè okolo Adigrata. Te čete pa si upajo Italijani baje streti z jedno samo roko. In to poskusijo bržkone v kratkem, kajti, kakor smo omenili že zadnjič, ministerstvo želi zbornici o nje zopetnem sestanku priobčiti o svoji bodbite v Adigrata. Da se le ta poskus ne po-

nesreči generalu Baldisseri tako, kakor se je ponesrečil poskus Baratierijev, ki je tudi hotel priobčiti koja „zmago“ do poslednje otvoritve zbornice, a namesto zaželjene „zmage“ doživel je strah in grozo pri Aba Garimi!

Tudi dervisi so se baje umaknili iz svojega tabora pri Tukrufu, ostavivši Kasalo svoji usodi. Italijanom se toraj godi dobro na vsej črti!

Različne vesti.

Kdo bode škof v Trstu? To pereče vprašanje je bilo že nekako rešeno, ko so bili izvestni krogi postavili svojega kandidata v osebi profesorja msgr. Tomasina. Zadnjič smo omenili, da podpirajo tega kandidata krogi, ki imajo precej besede o priporočanju kandidata za škofovsko stolicu, a tudi ta kandidatura menda ni bila drugo, nego manéver, če smemo verovati trditvi poluslužbenega tržaškega „Mattina“. Ta list namreč piše: „Znamo iz najgotovjšega vira, da vse vesti, ki so jih prinesli dunajski listi o kandidaturi msgr. Tomasina za škofa naše dijoceze, nimajo niti sence utemeljenja, kajti niti msgr. Tomasin se ne poteza za to mesto, niti mu ni nihče nikoli stavil ponudbe v tem pogledu.“ — Ob tej priliki bodi tudi omenjeno, da se je bila raznesla govorica o kandidaturi dra. Gregorčiča. Kdo bode torej škof v Trstu? Dr. Šterk, dr. Mahnič, Gabrijelčič, Jordan, Missia, dr. Gregorčič ali celó dr. Tomasin??

Dijamanten jubilej sv. Očeta. Vatikanski listi poročajo, da bode papež Lev XIII. slavil dne 21. junija t. l. svoj dijamantni duhovniški jubilej. Sveti kolegij da pripravlja že sedaj vse potrebno, da se ta jubilej proslavi kolikor možno dostojniši.

Rumunjski kralj in kraljica v Opatiji. Naša Opatija postaja čim dalje bolj znamenita. Sedaj že prihajajo tjakaj visoka pospóda od vseh strani. Nadvojvodinja Štefanija je nje redni gost. Predlanskem je bila tam cesarska dvojica nemška, ravnokar pa je dospela kraljeva dvojica rumunska, ter se nastanila v „Villa Angiolina“. Na veliki petek bila sta visoka gosta v župni cerkvi na Voloskem in prvi, ki je poljubil sv. križ, je bil rumunski kralj. Po službi božji se je razgovarjal pred cerkvijo z mnogimi osebami, med temi tudi z županom drom. Stangerjem. In med tem, ko se je razgovarjal kralj, klanjala se je kraljica ljubeznivo vsem, ki so jo pozdravljali. Tudi na Veliko noč bila je kraljevska dvojica pri sv. maši. Videti je, da jima jako ugajajo naši kraji.

Borba za narodno šolstvo v Istri. Predvčerajšnjem se je vršila važna razprava na upravnem sodišču na Dunaju, na koji se je definitivno rešilo vprašanje, ki se vleče že od leta 1887. Sploh je šolskim vprašanjem na Primorskem usojena jako dolga pot do rešitve — večletno potovanje —; seveda la v takih slučajih, ko gre za slovansko šolstvo. Avtonomne oblasti italijanske so prave mojstrice v tem pogledu, kakor prav kaže goriški slučaj. Sedem let traja torej že boj za hrvatsko šolo v istrskih selih Sv. Ivan in Sv. Martin; za šolo ne toliko, ampak za poučni jezik. Kajti uverjeni smo, da bi bilo vse dobro, ako bi šlo za italijansko šolo. Šolska oblast je opetovano pozvala deželni odbor istrski, naj izjavi svoje menenje, ali le-ta je — molčal. Slednjič je odločila šolska oblast, da poučni jezik na omenjenih šolah bodi hrvatski. Proti tej odredbi se je pritožil deželni odbor istrski na upravno sodišče in predvčerajšnjem se je vršila razprava, ki se končala s tem, da je rečeno sodišče zavrnilo pritožbo. In tako je vendar zmagala pravica po dolgih 8 letih. V utemeljevanju razsodbe sta važna dva izreka: da za osnutje nove šole ne treba, da bi bili vsi prebivalci oddaljeni štiri kilometre in da šolo se mora zasnovati takoj, ko se je pokazala potreba.

Dobro bi bilo, da si ta izrek vzame ad notam dotična oblast, ki hrani že tako dolgo — naš tržaški utok!

Nemarnost na pošti — v Kopru? V dobi elektrike smo, v dobi telefona, brzjava in para. Ves promet vrši se v kulturnih državah bliskovito naglostjo, le tamo doli v vroči Afriki, v nesrečni Eritreji, je promet še nekoliko neokreten, kajti tam nimajo še železnic, tudi pošte ne. Jedno in drugo nadomestujejo karavane ter jahači na kamelah in mulah. Kljub vsem napredkom XIX. veka pa imamo vendar še v najozi naši domovini

pri pošti odnošajev, ki nas nehoté spominjajo na dolga, trudapolna pota, katera morajo tam doli v Afriki in Arabiji zmagovati listonoše na kamelah. In tega ne govorimo v šali, ampak popolnoma resnobno. Pred seboj imamo pismo, ki nam govori glasom poštnih pečatov, da potrebuje jednostavno pisemce iz Trsta v Koper in nazaj dolgih 29, čitaj: devetindvajset dnij! Kako daleč bi v tem času dospela karavana! Toda ne zmajajte z glavami, vi, ki čitate to skoro neverojetno vest. Da vas osvedočimo o istinitosti iste, navesti vam hočemo tu dejstvo: Tukajšnji odvetnik g. Mihali Truden poslal je dne 11. marca t. l. pismo neki stranki v Koper. Dan je razviden iz poštnega pečata. Istotako je razvidno iz poštnega pečata, da je dotično pismo dospelo v Koper že 12. marca. No, od 12. marca pa do 9. aprila t. l. minolo je 29 dnij in še-le tega dne vrnilo se je dotično pismo g. dr. Trudnu, dasi stoji njega naslov tiskan na omotu. Na zadnji strani omota je napisana opazka: „L'indirizzo sconosciuto a Capodistria senza migliori indicazioni impossibili la consegna“. Sedaj pa res ne znamo, da-li je pot iz Kopra v Trst za 28 dnij daljša, nego pot iz Trsta v Koper, ali pa da je dotični odpravitelj v Kopru „studiral“ 4 tedne, predno mu je prišlo na um, kaj mu je storiti s tem pismom, ali pa je ležalo ves ta čas pozabljeno v kojem kotu. Morda v Kopru, ali kje drugod??

Zopet vojna proti pericam! Tržaška pralnica na par izdahnila je že v drugič svojo „dušo“. Vrli „Mattino“ ji je napisal ganljiv nekrolog in se o tej priliki zagnal iz „zdravstvenih“ obzirov na okoličanske perice, zasledivši, da „Maričke“ in „Francike“ širijo kál jetike (!) in tuberkuloze (!) med mestnimi otroci, ker peró umazano perilo tržaške gospóde v ostudnih mlakah. To je strašno! „Mattino“ pa je zajedno iztuhlal sredstvo, kakó se je izogniti tej grozni nevarnosti. Nasvetuje, da naj se imovite tržaške gospé zlozijo v delniš k o družbo ter da naj kupijo propalo pralnico od nje lastnice. Misel ni slaba, toda ne verujemo, da bi se našlo v Trstu takó poštvovalnih delničark kakor so bili poštvovalni oni delničarji, ki so se usmilili lani hirajočega „Il Mattina“. Morda je „Mattina“ zanesla lani jetiko tudi koja „Marička“ ter se hoče sedaj, ko si je „opomogel“, maščevati nad njo z oživljenjem pralnice??

Pevsko društvo „Kolo“ je imelo svoj letni občni zbor v nedeljo dne 29. m. m. Gospod predsednik je otvoril zborovanje predstavivši g. višega komisarja Bacherja. Predsednik je ognjevitimi besedami slikal pomen pevskega društva, pojasnjuje, kako da naj se mladina vadi v petju in kako naj goji narodno in slovansko petje. Najbolji dokaz, kako ganljiva je slovanska pesem, je pač utis, ki ga je napravila „Glasbena Matica“ na Dunaju, v prestolnici cesarstva. Zaključnjé pozival je predsednik člene na redno obiskovanje pevskega vaja. Tajnik Dolenc je prečital letno poročilo, v katerem pojasnjuje ustanovitev društva in vse dogodke v minolem letu ter kliče članom: Bratje v kolo se vstopimo, dajmo v zvezo si roke! Blagajnik je prečital letni račun, iz katerega je razvidno koliko je društvo potrosilo v teku leta za pevodjo, glasovir in druge različne stvari. Gmotni uspeh je bil dovoljen.

O 4. točki dnevnega reda prišla je na vrsto volitev odbora. Ker se je gospod Kamuščič odpovedal predsedništvu radi družinskih razmer, izvoljeni so bili soglasno: predsednikom: Štoka Josip, podpredsednikom: Bubnič Josip, tajnikom: Dolenc Ivan, blagajnikom: Vatovec Anton, nadzornikom pevskega vaja: Klun Ivan; odborniki: Luin Josip, Cergol Ivan, Vatovec Ivan, Ribarič Simon, Ličen Andrej. Namestniki: Švigel Vekoslav, Zabrič Ivan, Premru Ivan. Pregl. računov: Kravos Franjo, Oberster Karol, Sosič Anton.

Radi velikonočnih praznikov so se vaje prenehale, a se prično zopet v nedeljo dne 12. t. m. ob 3. uri popoldne v prostorih „Tržaškega Sokola“. Ujudno so vabljeni torej vsi stari in na novo pristopivši člani k rednim vajam pevskega društva „Kolo“. Na svidenje v nedeljo!

ODBOR.

Iz Križa nam pišejo: Tudi jaz pritrjujem, da je takih Križanov, kakor jih opisuje „Edinost“ v svoji 35. št. Toda, vsi Križani nismo taki! Žal pa, da malone vsi naši ribiči in starokopitneži pošiljajo svoje otroke v Legino šolo in izdajejo

tako svoj rod. Pri tem jim, žal, gredo na roko tudi naši učitelji; zakaj? tega menda ne treba praviti. — O dani mi priliki izpraševal sem nekoliko te otroke, ki hodijo v Legino šolo. Med drugim so mi povedali, da veleč. g. župnik govorijo žnjimi slovenski, ako ni učitelja blizu; ako pa je učitelj blizu, govore pa le italijanski. Celó krščanski nauk se poučuje v italijanskem jeziku, a v šolski sobi je ni sv. podobne ali razpela. (Kako brezbrizni morejo biti za dušni blagor svojih otrok taki slovenski stariši, ki pošiljajo svoje otroke v tako šolo! Uredn.) Toliko so mi povedali otroci; a ne motim se, ako rečem, da bi vam mogel poročati še o drugih stvareh, ako bi smel v šolo sam in osebno, da bi vse videl in slišal na lastne oči in ušesa. Da, jaz sem srdit na to Lego iz vsega svojega srca in trn v peti so mi ti nesrečni cikorjaši. Da bi bilo le 50 takih mož v Križu, kakor sem jaz, bilo bi drugače marsikaj. In obljubujem vam, da se bodem boril kakor lev tudi o prihodnjih volitvah, za katere nasprotniki že sedaj love v svoje zanjke zaslepljene Križane. Do zavednih se seveda ne upajo.

Za danes zadosti, toda v bodoče vam bodem poročal pogosteje.

Iz Rojana nam pišejo: Čast, komu čast! Zato Vas prosim, da mi dovolite malo prostorčka za zasluženó pohvalo našim vrlim pevcem, ki so res prekrasno peli na Velikonočno nedeljo pri zjutranji in popoldanski službi božji. Čast njim, ki svojim divnim petjem poveličujejo slavo Božjo! Posebno priznanje gre pa tudi vrlému pevovodji, gospodu Josipu Katalanu! Le tako naprej za povzdigo cerkvenega in narodnega petja!

Pevsko društvo „Danica“ na Kontovelju vabi na veselico s plesom, katera bode v nedeljo dne 12. aprila 1896. v prostorih gostilne „Štoka“ na Kontovelju. Vpored: 1. Iv. pl. Zajc: „Crnogorac crnogorki“, zbor. 2. Iv. Vaupotič: „Ljubezni nism nikdar ti razkril“, poluzbor. 3. P. H. Sattner: „Pogled v nedolžno oko“, četverospiev. 4. A. Nedved: „Dijaška“, zbor se samospievom tenorja. 5. „Kateri bo“, šaloigra v dveh dejanjih. 6. Ples. Začetek ob 6¼ uri popoldne. Pri veselici in pri plesu svira veteranska godba. Vstopnina k veselici 20 nč. Sedeži 10 nč. Vstopnina k plesu za gospode 1 glđ. K obilni udeležbi uljudno vabi

ODBOR.

Volitev župana v Celovcu. Na mesto odstopivšega župana dr. Poscha (Poš), izvolil je občinski zastop Celovski županom dosedanjega podžupana, lastnika strojarne Julija Neuner-ja.

O slovenskem gledališču v Ljubljani. „Slov. Narod“ se bavi v daljšem članku z našo zadnjo notico o slovenskem gledališču. Zadovoljno priznavamo sicer, da je ta odgovor pisan veliko mirneje, nego je bila navada v prejšnjih polemikah o tem predmetu, vendar moramo reči še par besed sebi v obrambo. „Narod“ navaja par vzgledov, ki so provzročali nekako nestalnost v osebju. Priznано bodi, da so to jako tehtni vzgledi. Kraj vseh takih žalostnih dogodkov pa je vendar opravičena želja po stalnosti v osebju, seveda v kolikor je to sploh mogoče pri naših razmerah. Istotako nočemo prigovarjati tehtnosti onemu, kar pripoveduje „Narod“ o težkočah, ki so na potu povrnitvi dveh naših umetnikov iz tujine v domovino, oziroma gostovanja nekega drugega umetnika. Ali resnica ostane slej ko prej, da bi bilo le želeči, da se povrnejo ti umetniki v domovino, ker potem bi bilo gledališče res naše! Opravičeno je bilo torej, da smo dali tej želji prostora. Odločno pa se moramo postaviti po robu domnevanju, da smo hoteli delati zdrážbo, ko smo prijavljali take opravičene želje. Zakulisnih dogodkov seveda ne poznamo, kakor tudi ne moremo soditi o skrivnih nagibih, ki so vodili kojega našega dopisnika. Ako bi veljale take zahteve po poznavanju srca in obisti gospode dopisnikov, potem bi sploh ne mogli priobčevati dopisov — „Narod“ pa tudi ne. Vseh dopisnikov ne moremo poznati po licu in v to tudi nimamo časa, da bi iskali informacij o njih — recimo — značaju. Gledé „malega razpora“ z nekim drugim igralcem, je naš dopisnik — v kolikor se spominjamo, kajti tudi mi nimamo dotične številke pri rokah — izrazil željo, da bi se ta spor poravnal. Kako opravičena je bila ta želja, je najbolji dokaz dejstvo, da sam „Narod“ pravi,

da je dotični igralec vreden najtopleje pohvale in se je spor tudi res poravnal. Tega zopet nismo mogli vedeti mi, ali je bil na sporu kriv igralec, ali pa intendant. Kar se dostaje repertoarja, je čuti najrazličniših nazorov in je povsem neu mestno domišljati si, da je eni že nasprotnik gledališča, kojemu ne ugaja vsaka igra. Saj je „Narod“ sam izrekel trpko sodbo o nekaterih igrah, ki so se igrale! —

Najbolj nam pa zameri! „Narod“, da so naši dopisniki rekli, ko neprijetno tudi o intendantu. To pa je skoro nemogče, da bi ne govorili o intendantu, kadar govorimo o hibah v gledališču. Ako grajamo koji korak iste, pa nismo ni malo nje nasprotniki. In tudi mi nismo bili nikdar nasprotniki gospodov na intendantu slovenskega gledališča, ker nimamo poveda v to in — kolikor se spominjamo — smo posebno naglašali trudaljubivost in poštvovalnost dotičnih gospodov; in da bi jih psovali s „hudiči“, v to smo — preizobraženi. Nočemo reči, da je hotel „Narod“ zapisati nam na račun to psovko, ali iz stilizacije v zaključku njegovega članka moramo misliti tako. Proti temu se moramo seveda zavarovati najodločneje.

Kdo mu bode vrstnik odelaj? Predčera je bilo veliko vsprejemanje v palači avstrijskega poslanika v Rimu, barona Pasetti-ja. Navzočih je bilo mnoge ministrov, poslancev, senatorjev in drugih odličnjakov. In blesk vse te bleščeče družbe je še posebno povišal reprezentant našega — „Mattina“. Na to veliko naklonjenost od strani zastopnika „Mattinovega“ baron Pasetti — olikan mož in diplomat — seveda ni mogel drugače, nego da se je prijazno izrazil o listu „Mattino“, češ, da je to list „miru in reda“.

G. poslanik Pasetti je poznan za dobrega diplomata in miroljubnega moža — in obžaluje se v obče, da ne posluje več v našem ministerstvu za vnanje stvari kakor dober svetovalec grofu Goluchovskemu —, ali kraj vseh teh njegovih vrlin vendar ne moremo zahtevati od njega, da bi vsem avstrijskim raznojezičnim listom poznal — jetra in obesti. In zato mu radi oprasčamo to — malo zmoto. „Mattino“ pa danes debelimi črkami širi — svojo lastno slavo!! Kdo mu bode vrstnik odslej.

Število dijakov na Zagrebškem vseučilišču v zimskem semestru 1895/6. Glasom izkaza, ki ga razpošilja pisarna tega vseučilišča, bilo je v omenjeni dóbi: 70 bogoslovcev, 247 pravnikov, 120 modroslovcev in 23 farmacevtov. Rednih slušateljev bilo je 343, izrednih 72. Iz Hrvatske bilo jih je 370, „z Reke“ (to je treba navesti posebno!) 5, iz Ogerske 20, iz Dalmacije 13, iz Istre 3, iz Kranjske 3, Štajerske 3, iz Bosne in Hercegovine 2, iz ostalih avstrijskih pokrajin 6, iz Bolgarske 8, iz Srbije, Turške, Rusije in Črne Gore po 1. — Kakor se vidi, padlo je število slušateljev na tem vseučilišču vsled znanih dogodkov.

Tedenska statistika tržaška. V tednu od 29. min. do 4. t. m. rodilo se je v tržaški občini 90 otrok (43 možkih in 47 ženskih; nezakonskih bilo je med temi 9), razven teh bilo jih je 10 mrtvrojenih. — V isti dóbi je umrlo 92 oseb (46 možkih in 46 ženskih. „Ravnopravnost“ v smrti!) Z ozirom na število prebivalstva, računano na 161.886 ljudi, nevštevisi vojaštva, pride 29.55 mrličev na vsakih 1000 duš. — Zdravniški izkaz navaja med vzroki smrti: 2 slučajja óšpic, 8 sl. dávice, 14 sl. jetike, 18 sl. vnetja sópnih organov, 5 sl. kápi itd.

Poskušén samomor v cerkvi. Predčerašnjem popoldne izpil je 14letni strgarski vajenec Fran Prázak v stolni cerkvi pri sv. Štefanu na Dunaju steklenico vode, v koji je bil raztopil glavice žepenic. Dečka so našli pozneje, ko se je ječaje zvižal na tleh. Prepeljali so ga v bolnišnico. Pravijo, da je le malo nádeje, da okreva.

Sodnijsko. Dne 27. januarja t. l. bila je pred tukajšnjim kazenskim sodiščem razprava proti 35letni Heleni Knez iz Celja, ki je bila sedaj kmetica sedaj šivilja in sedaj celó modistka, obtoženi javnega nasilstva vsled nevarnega pretenja. Razprava vršila se je v odsotnosti obtoženke; sodišče spoznalo jo je krivo ter jo obsodilo na osem mesecev težke ječe. Knez je uročila utok proti obsodbi, češ, da ji ni bil pravočasno uročén poziv k razpravi. Prizivno sodišče je vsprejelo ta utok ter odredilo novo razpravo, ki se je vršila predčerašnjem. Obtožba je utemeljena na to le dejstvo:

Koledar. Danes (11.): Leon Veliki, papež; Betina, devica. — Jutri (12.): I. povelikonočna (bela) nedelja. Saba, mučenec. — V pondeljek (13.): Hermenegild, muč.; Justin, mučenec. — Mlaj. — Solnce izide ob 5. uri 29 min., zatoni ob 6. uri 35 min. — Toplota včeraj: ob 7. uri zjutraj 10·5 stop., ob 2 pop. 13·5 stop. C.

Kakor kak stan kot tak ni kriv, če se nahaja v njegovi sredi kak manj vreden člen, podleč, kakor tudi kak stan kot tak v celoti nima zasluge zaradi tega, če je kak člen dotičnega stanu pravi biser in duševni velikan: ravno tako se umetniku-beletristu (novelistu-poetu) ne sme v zlo šteti, če nam kaže dobre in slabe značaje v svojem umotvoru. Ti značaji spadajo seveda gotovo h kakemu stanu, pa kaj more umetnik, novelist-poet za to?

Bratje Sokoli!

S Naznanjamo Vam, da bode letošnja telovadbena akademija dne 3. maja v društveni telovadnici Opozarjamo torej brate telovadce da do 15. t. m. je zadnji termin, da prično hoditi k vajam oni, ki se mislijo udeležiti prostih vaj na akademiji. Ostale pa prosimo, da se redno udeležujejo vaj in da ne opuste nobene vaje.

Na zdar! ODBOR.